

DE KWESTIE ADELMUND

In 2001, het Europees Jaar van de Talen, zal er veel aandacht zijn voor talen en talenkennis. Maar hoe zit het met het overheidsbeleid? Wat is er terecht gekomen van de mooie plannen en de frisse ideeën waarmee Karin Adelmund aantrad? Om de toen kersverse staatssecretaris op weg te helpen in onderwijsland deden een aantal mensen uit het onderwijsveld in LT 533 van oktober 1998 haar verschillende suggesties aan de hand. We zijn nu ruim twee jaar verder en er gebeurt veel in onderwijsland maar gaat het de goede kant uit? Een evaluatie halverwege de rit. Wij vroegen weer een aantal mensen naar hun mening over het tot nu toe gevoerde beleid. Die legden we voor aan de staatssecretaris.

Cor Korevaar, neerlandicus en rector van het Nifterlake College in Maarsse

'Twee jaar verder. Twee jaar langer basisvorming, vmbo in de steigers en de Tweede Fase in uitvoering. Allereerst betrokkenheid bij de staatssecretaris merk ik zeker. Als één ding echter meer dan ooit duidelijk is geworden, is dat de onderwijsveranderingen steeds meer tijd vragen. Wat ik slecht vind, is dat dit gegeven niet feitelijk erkend wordt; veranderingen moeten nog steeds tussendoor vormgegeven worden. De reactie van mevrouw Adelmund op het voorstel van de Inspectie om de tabel voor de basisvorming terug te brengen tot 30 lessen per week en de vrijgekomen tijd voor docenten beschikbaar te stellen is opnieuw het bewijs dat zij dit niet inziet.

De werklast in de Tweede Fase - en dat geldt zeker ook voor talentdocenten - is aanzienlijk toegenomen door factoren als het hebben van meer groepen binnen de taakomvang en de dossierbelasting. Hierdoor stijgt de arbeidsbevrediging bepaald niet.

Vrolijk ben ik ook niet over de niveauontwikkeling bij het moderne-vreemde-talenonderwijs, zeker niet bij Frans 1 en Duits 1 met hun reductie tot een enkele vaardigheid en hun schaarse contactmomenten. Ad hoc wijzigingen zijn niet gewenst, maar een boekje waarin de onbevredigende aspecten van de Tweede Fase heel goed worden genoteerd, zou wel in de tas van Adelmund moeten zitten.

En dan ICT: de middelen blijven ontoereikend. Dit is elders uitvoerig voorgerekend, dus dat herhaal ik niet.

Wat mij betreft wil ik drie aanbevelingen neerleggen. Allereerst, geef structureel tijd aan uw personeel om hun werk goed te doen; ten tweede, structureer het onderwijs zo dat kwaliteit opgebouwd kan worden. En tenslotte, houd de arbeidssatisfactie van uw personeel heel goed in de gaten.'

Maria van der Hoeven, Tweede-Kamerlid (CDA)
'Twee jaar geleden heb ik een drietal punten aangehaald: meer experimenten in grensregio's met meertalig onderwijs; naast Engels een tweede moderne vreemde taal, ook in het beroepsonderwijs; stimuleren van opleiding docent vreemde talen

Wat is op die punten gebeurd in de afgelopen twee jaar? De evaluatie van het grensoverschrijdende talenproject 'Vroegtijdig Duits in de basisschool' heeft plaatsgevonden. Evaluatie van Eurolabel (Kerkrade en Herzogenrath) is in voorbereiding. Inmiddels heeft de staatssecretaris besloten dat aan enkele basisscholen in de grensregio's voorlopig toestemming wordt gegeven gedurende een aantal uren per week een tweede vreemde taal binnen reguliere lestijd te onderwijzen. Daarbij moet het dan wel gaan om een aanpak met een beperkte opzet in het kader van grensoverschrijdende activiteiten. Het gebruik van een andere taal als voertaal dient zowel wat betreft intentie als tijdsbeslag beperkt te blijven. Maar er vindt geen aanvullende financiering plaats door OC&W. Scholen kunnen wel een beroep doen op een beperkte aanvulling voor specifieke kosten van het Europees Platform voor het Nederlands Onderwijs. Er is dus maar één conclusie: het blijft allemaal kleinschalig en moet zowel inhoudelijk als financieel uit de scholen zelf komen.

Met de invoering van de Tweede Fase in het vo hebben alle leerlingen tot aan het examen een breed vakkenpakket (14 vakken) met veel talen op een basisniveau (afhankelijk van het profiel allemaal of twee van de drie). Er is onderzoek gedaan in het secundair beroepsonderwijs naar de positie van moderne vreemde talen én ook naar de feitelijke praktijk van het lesgeven in de BVE-sector. Dat leverde een vrij positief beeld op. Moderne vreemde talen zijn opgenomen in die kwalificaties, waar dat op basis van (inter)nationaal onderzoek wenselijk en/of noodzakelijk is. Maar uit het onderzoek 'Talen in actie' is gebleken dat de feitelijke situatie in de BVE-sector te wensen over laat. Hier is dus nog veel werk te doen, maar de ROC's zijn zich bewust van de noodzaak tot het stimuleren van de moderne vreemde talen. Kortom, in het vo gaat het best goed. BVE laat te wensen over. Men is daar mee bezig, maar er zijn nog geen grote stappen gezet.

Dan het derde punt. Ik moet constateren dat er nauwelijks iets is gedaan aan het stimuleren van docenten voor de talen. Verder dan een aantal algemene maatregelen via Maatwerk voor Morgen, is hier nog weinig gebeurd. Ook niet op het terrein van de nascholing. Dat is zorgelijk, want als je echt wilt bevorderen dat meer jonge mensen ervoor kiezen om een taal te leren, dan zul je toch echt voldoende, goede docenten moeten hebben!

Ik hoop dat 2001, het internationaal jaar van de talen ertoe leidt dat het talenonderwijs de prioriteit krijgt die het verdient.'

Frank Claessen en Wim Daemen, docenten Frans, resp. Duits en coördinatoren van de netwerken MVT/BVE van het SLO

De netwerken MVT/BVE zijn in 1993 op initiatief van de VLLT in het leven geroepen om de MVT/BVE-docent te steunen in de omslag van klassikaal werker naar coach.

- De kaalslag die in de afgelopen jaren heeft plaatsgevonden op het gebied van lesuren moderne vreemde talen is nu misschien wel gestopt, maar zeker niet hersteld. Er zijn voor Duits en zeker voor Frans te veel witte plekken op de BVE-kaart van Nederland. En dat zelfs in de buurt van Duitsland en België!
- Gezien het bovenstaande en in combinatie met het dalende niveau van de instroom op het mbo zal het onmogelijk zijn om het uitstroomniveau te handhaven. Dat geldt met name voor Spaans, in steeds sterkere mate voor Frans en zelfs al voor Duits. We wachten nu op de leerlingen die de beroepsgerichte leerweg van het vbmo met één mvt doorlopen, om vervolgens aangenomen te worden door ROC's die twee talen op bepaalde opleidingen verplicht stellen, zonder dat naar het aannamebeleid te mogen vertalen.
- Door het wegvallen van de examencommissies en het slecht functioneren van de externe legitimering wordt het begrip 'niveau' vager en vager. Het recentelijk uiteenspaten van de CITO-EBA-toetsenbank is een veeg teken.
- De aandacht voor het mbo op de lerarenopleiding is minimaal. Zowel qua didactiek, als qua belangstelling voor bijvoorbeeld LIO-plaatsen.
- ICT-gebruik in het mvt is alleen mogelijk op enkele geprivilegieerde scholen die over royale faciliteiten beschikken. De rest moet het doen met wat schaarse uurtjes die men in het computerlokaal mag doorbrengen wanneer de 'echte' vakken dat niet nodig hebben.
- De staatssecretaris/minister dient zich te realiseren dat de raad van Europa verschillende niveaus van taalbeheersing heeft laten vaststellen. Laat hem/haar aan SLO de opdracht geven om voor ALLE soorten van

onderwijs het eindniveau te definiëren en laat hem/haar erkennen dat de stap van het ene niveau naar het andere nu eenmaal tijd/moeite/geld kost. Of gaan we dezelfde weg als bij de invoering van de 1000-urenregeling, waarbij vooral kosten-neutraal geopereerd diende te worden? Langer bezig houden voor hetzelfde geld. En dat, terwijl we al hoog scoren in de docenten-eredivisie van Europese veelwerkers.

- De staatssecretaris/minister dient zich te realiseren dat de voortdurende veranderingen in het onderwijs door het veld niet altijd te verwerken zijn.
- Tenslotte: waarom is er niet meer samenwerking tussen avo en mbo? We hebben een aantal van dezelfde problematieken, zoals het invoeren van effectief Open Leren, de noodzaak meer ICT in de leerpraktijk te integreren en leerlingen die de hoogste prioriteit vaak niet bij school hebben liggen.

Gé Stoks, voorzitter VLLT

'In vergelijking met de toestand een jaar geleden toen scholieren massaal protesteerden tegen de maatregelen van mevrouw Adelmund schijnt de situatie nu wat gestabiliseerd te zijn. Positief vind ik dat de staatssecretaris gevoelig is geweest voor argumenten van onder andere de VLLT om terug te komen op haar eerder genomen besluit de deelvakken Frans en Duits (tijdelijk) af te schaffen toen de leerlingen om verlichting van het vakkenpakket vroegen.

Wel is het afgelopen jaar duidelijk geworden dat er veel problemen zijn met de invulling van die deelvakken, die ik overigens liever specialisaties noem om aan te geven dat het gaat om een uitbreiding van in de onderbouw verworven taalcompetentie in een bepaalde richting (spreken en luisteren op havo en lezen op vwo).

De staatssecretaris heeft inmiddels al maatregelen getroffen om scholen te helpen bij de organisatorische en inhoudelijke vormgeving van die specialisaties. Dat gebeurt in het zogenaamde scenarioproject, waar de VLLT in vertegenwoordigd is door de

De derde lesdag

Onderweg naar school dacht Janneke nog 'ik moet aan dat roosterbord denken' maar in de docentenkamer waren er andere dingen die haar aandacht vroegen. Er kwam iemand naar haar toe die zich voorstelde als Jan Rijpsma. Hij vroeg of ze de brief over het inleveren van de cijfers had gelezen.

'Ik heb geen brief gezien; heb ik die gekregen dan?'

'Vorige week zijn de brieven verspreid.'

Janneke keek in haar postvakje maar er zat niets in; er was al een vakje gemaakt met haar naam er op.

'Ik zie het al', zei hij. 'Hier ligt alles: in het vakje van Ingrid Kalkman. Het is nog niet tot de conciërges doorgedrongen dat alles nu naar jou toe moet. Heeft iemand je al uitgelegd hoe je cijfers moet invoeren in de computer?'

'Nee,' zei Janneke, 'Moet dat dan? Ik heb nog geen cijfers; ik ben pas een paar dagen bezig.'

'Je hebt toch gegevens doorgekregen van de klassen mag ik aannemen? En de cijfers van proefwerken moeten als het goed is al zijn ingevoerd. Die zou moeten kunnen bekijken.'

'Maar hoe werkt dat dan? Ik heb nog nooit met zo'n systeem gewerkt.'

'Hoeveel uur heb je vandaag? Ik kan het systeem tamelijk snel uitleggen.'

'Ik heb tot en met het vierde uur les, daarna ben ik vrij'.

De bel ging. Janneke pakte haar tas. 'Kunnen we in de pauze afspreken hoe we dat dan doen? Ik heb nu les.'

In de gang kwam ze een paar leerlingen tegen.

'Heeft u de roosterwijziging dit keer wel gezien, juf?'

Janneke schrok: vergeten te kijken - en ze had er nog wel zo aan gedacht. 'Weten jullie waar we heen moeten?'. Dit leken haar niet de beroerdste leerlingen.

'Jawel hoor, loop maar mee, lokaal 216.'

Er stonden een paar leerlingen te wachten voor het lokaal. Toen de tweede bel ging, zaten er tien leerlingen in de klas.

'Waar is de rest?' vroeg Janneke.

'Geen idee. Ze zullen wel verkeerd hebben gekeken op het roosterbord. Zal ik even gaan kijken waar ze zijn?'

'Nee, nee, blijf maar hier. We wachten nog even.'

Janneke ging in de deuropening staan. Vijf minuten later waren er nog steeds geen leerlingen bijgekomen. Hoe moest ze dit nu weer oplossen?

(Wordt vervolgd)

Christien van Gool

KALENDER

- 15 maart Studiemiddag sectie Nederlands VLLT 'School-examens Tweede Fase', Utrecht <r.vandekraats@ivos.uu.nl>
- 15 maart Studiebijeenkomst Vedocep, Utrecht <vedocep@planet.nl>
- 16 maart 9de Studiedag Nederlands, Groningen <http://www.ucllo.rug.nl>
- 16 maart Cursus Dictoglos, Amsterdam <www.hum.uva.nl/contractonderwijs>
- 16 maart Talen Carrousel (mbo) in Zwolle, SLO <E.van.Kleunen@slo.nl>.
- 16-18 maart Congres Europees Project, Omgaan met verschillen, Amsterdam <www.levendetalen.nl>
- 23 maart Good Practice Day in Leiden, ICLON <logt@iclon.leidenuniv.nl>
- 24 maart VGNU Congres Duits, Leiden, <H.Harbers@let.rug.nl>
- 24 maart Netwerkbijeenkomst Frans (mbo) in Utrecht, SLO <E.van.Kleunen@slo.nl>.
- 26-27 maart Velon-congres, Noordwijkerhout, e-mail <veloncongres@iclon.leidenuniv.nl>
- 29 maart- 2 april 9th International SEAL Conference, Canterbury, <seal@saffirepress.co.uk>
- 30 maart Talen Carrousel (mbo) in Den Bosch, SLO <E.van.Kleunen@slo.nl>.
- 6-7 april Congres Frans, Noordwijkerhout, <atout@wanadoo.nl>
- 17-21 april 35ste IATEFL-conferentie in Brighton
- 19-22 april Expolingua, Congreso Internacional Decimocuarta Edición, <info@expolingua.es>
- 5-12 mei Week van de Talen <www.jaarvandetalen.nl>
- 9 mei Dag van Europa
- 11 mei Talen Carrousel (mbo) in Haarlem, <E.van.Kleunen@slo.nl>.
- 12 mei Studiedag Italiaans VLLT, Amersfoort
- 30 juli - 4 augustus XII. Internationaal Congres Duits IDT in Luzern, <www.idt-2001.ch>
- 13-15 september 2nd International Conference L3, Leeuwarden, <www.spz.tudarmstadt.de/projekt_13>
- 26 september Dag van de Talen in Europa <www.jaarvandetalen.nl>
- 26-29 september Eurosia conference, Paderborn Duitsland <www.jaarvandetalen.nl>
- 5 oktober Congres Fierder mei Frysk, <j.popkema@ond.nhd.nl>

voorzitster van de sectie Duits, José Tinnevelt. In dat project, dat door het Nationaal Bureau Moderne Vreemde Talen is geïnitieerd en vanaf januari door het CPS zal worden gecoördineerd, worden in overleg met scholen en docenten scenario's ontwikkeld voor die specialisaties.

Een groot punt van zorg blijft de positie van de talen, en dan met name Frans en Duits in het nieuwe vmbo. Wij zullen als Vereniging moeten blijven hameren op het belang van die talen, ook in de beroepsgerichte vormen van ons onderwijs. Een positief signaal vind ik daarbij dat er veel steun door het ministerie wordt gegeven voor het Europees Jaar van de Talen. Er zullen in 2001 allerlei acties worden georganiseerd om jongeren en volwassenen van het belang van het leren van talen te doordringen.'

Reactie van Staatssecretaris Adelmund op bovenstaande bijdragen

In oktober 1998 werden in *Levende Talen* wensen op tafel gelegd. Het ging toen om de positie van de talen in de verschillende leerplannen, tijd voor ontwikkeling, middelen voor ICT, minder werkdruk voor leraren, zelfredzaamheid scholen en extra geld.

Zoals de reacties van nu laten zien zijn nog niet alle wensen vervuld, maar zijn we wel een paar flinke stappen verder. Er is in deze kabinetsperiode zo'n 3,8 miljard structureel extra naar scholen gegaan. Extra geld voor meer handen in de klas, voor klassenverkleining, om ICT tot bloei te laten komen, om leermiddelen te vervangen en gebouwen beter te onderhouden, om leraar-beleid op schoolniveau te ontwikkelen. Dat is nog niet genoeg. Ik maak me sterk voor meer. Het kabinet heeft daarom ook een meerjaren investeringsprogramma voor het onderwijs toegezegd. Het beste voor alle leerlingen en kwaliteit van onderwijs staan bovenaan de agenda.

Stukje bij beetje zijn we dus bezig om de omslag te maken naar eigentijdser onderwijs. Denk bijvoorbeeld aan het vmbo, de basisvorming en de plannen voor de leerlinggebonden financiering. Er is een begin